

A 2697

2372 magyar szb. röp.
2450 szlovák szb. röp.
2507 német szb. röp.

Az 1916. évi XVI. t. c. és a mexo-
gazdasági munkáskörvetítés reformja.

Hörigargatási jogi értékesítés.

Írta:

140. sz. Illyés Gábor
1928-29 jogtudorjelölt

Bizálati

Dr. Nagy

Dr. Illyés

1928-29

Dr. Nagy

Előadom
1928. nov. 7. dr. Nagy

Dr. Nagy

Debrecen, 1928. évi november hó.

A 2021

Törvésmunkák:

Balogh Andor: A magyar hatósági munkakör-
vetítés újraszervezése. 1922.

Heller Farkas: Magyarország szociálpolitikája.

Mayer Károly: A mezőgazdasági munkás-
körvetítés. 1914.

Vida Gyula: A munkakörvetítés Magyaror-
szágon 1910.

Ferenx Imre: Az ipari és a mezőgazdasági
hatósági munkakörvetítés viszonya
1918.

dr. Márffy Ede: Magyar közigazgatási és
pénzügyi jog.

— . . —

Midőn az 1916. évi XVI. t. c.
az ipari, kereskedelmi és bányászati
munkakörvetítés szervezetét meg-
teremtette, már akkor természetesen
leg felmerült az a kérdés is, hogy
mely viszony fog létezni a már
az 1898. évi II. t. c. 77§-a alapján
kibocsátott ~~hormány~~ rendelettel
megteremtett mezőgazdasági mun-
kakörvetítési szervezet és az új
szervezet között.

Extra kérdést felvetette annak
meggondolása, hogy az egyes
termelési ágak között a munka-

piac mereven el nem határolható és így bizonyos kapcsolatnak a két hatósági munkakörvetítő intézet között létre kell jönnie, akár megtörténik ennek a kapcsolatnak kormányintézkedésekkel való szabályozása, akár nem. A kormányzat részéről a kapcsolat megteremtése tervbe is vétetett, amennyiben az 1916. febr. 17.-én kelt 92.815/1916. sz. kereskedelemügyi miniszteri rendelet, mely az 1916. évi XV. t.c. végrehajtása tárgyában adott ki, 25.§-ában utal ar-

ra, hogy a két hatósági munkaközüvetítő szervezet közötti kapcsolatot a kereskedelmi és földművelésügyi miniszterek együttesen fogják szabályozni.

Ez az ígétsszerű utalás azonban mindmáig ígétet maradt, a várt szabályozás mindmáig nem történt meg, pedig kétségtelen, hogy a munkaközüvetítés ennek hiányát érzi és különösen el lehetett ezt mondani az 1924.-1926. években, midőn a munkahiány fokozottabb teljesítményt kívánt a szervezetek-

től. Hogy azonban a szabályozás még mindig nincs meg, annak az az oka, hogy a kapcsolatok létesítésének mikéntje tekintetében igen ellentétes vélemények vannak.

Az egyik nézet az, mely tulajdonképpen nem is kapcsolatok megteremtését kívánja, de az egész mezőgazdasági munkaközvetítést bele akarja olvasztani az ipari munkaközvetítés szervezetébe, míg a másik felfogás szerint a két szervezet különállósága tovább is fenn-

tartandó volna és a mezőgazdasági munkaköszvetítés némi reformja mellett csupán az együttműködés módjait kellene szabályozni.

A két nézet közül nem nehéz választani. É tekintetben is, mint általában bármely közigazgatási kérdés megoldásánál azt kell keresni: melyik mód felel meg inkább az általános nemzeti érdekeknek. Ha pedig ebből a szempontból vizsgáljuk a dolgot, úgy kétségtelen, hogy az egyes-

ges szervezés, illetve a mexögarda-
sági munkakörvetítésnek az ipa-
riba való beolvasztása mellett
kell állást foglalnunk.

Ugyanis a termelés érdeke-
természetesen az egyetemes érdeket
értve itt - megkívánja, hogy a
munkaerő mindig ott alkal-
maztassék, ahol legnagyobb
szükség van rá. A gazdaságos-
ság elvéből következik ez, mert
az adott, munkaerőben kifejezést
nyerő energiamennyiség úgy ér-
het el legnagyobb eredményt, ha
ott használtatik fel, ahol rá

legnagyobb szükség van. É kivá-
~~sz~~alomnak azonban csak úgy
lehet eleget tenni, ha az állam-
nak az egész munkapiacról át-
tekinthető és egységes képe
van. Ehhez pedig szükséges egy
egyöntetű működést kifejtő, a
munkakeresletnek és a munka-
kínálatnak minden ténen va-
ló egységes felvételét biztosító
szervezet.

Am e mellett más állami
érdekek is indokolják a szerve-
zet egységesítését.

Mert eltekintve attól, hogy

ha a meglevő munkacsoport nem
használtatnak ki, ez a nemzeti
népve elmaradt hátrót jelent
és károsodással jár, — az is ter-
mészetes, hogy ha a munkanél-
küliség a meg nem felelő szerve-
zet folytán felüti a fejét, ez bün-
ügyileg, erkölcsileg, de pénzügyi-
leg is hátrányos következmé-
nyekkel jár. Elég rámutatni
e tekintetben arra, hogy ha
nem megfelelő a munkaközvetí-
tés szervezése és pedig főleg nem
biz minden munkára kiterjedő
egységes képpel, úgy igen könny-

nyen előállhat a munkanélküli
segélyezés, inségmunkák elrendelése és más pénzübeli áldozattal
járó intézkedések szükségese, akkor is, ha valójában az országban áll munkaalkaalom rendelkezése.

Másik pénzügyi oldala a dolognak az, hogy a kettős hatósági munkakörvetítő párhuzamos kiépítése magában is jelentős költség-többletet okoz.

Ezt természetesen azt feltéve mondtuk, hogy a mezőgazdasági munkakörvetítésre vonat-

körö' rendelet is végrehajtatik.

Jelenleg ugyanis az a helyzet, hogy a mezőgazdasági munkaközvetítés egyáltalán nem működik, így asután természetesen nem érzik a kettős szervezet működésével járó költség-többlet, mert az egyik szervezet csak papíron van meg. Ha ellenben a mezőgazdasági munkaközvetítésre vonatkozó rendelet komoly formában végrehajtottna, egyszerre nyilvánvaló volna, hogy mily nagy mértékben szaporítja a költségeket egy helyett két

szervezet fenntartása.

Mindenesetre érdekes megemlíteni, hogy rajtunk kívül nincs egy állam sem, mely két hatósági munkaközzetítő szervezetet létesített volna: egyet az ipari és külön egyet a mezőgazdasági munkaközzetítés számára. Az ugyanis az álláspont, mely a többi államoknál diadalra jutott, hogy a munka lévén a lakosság legnagyobb részének létfenntartási alapja, a munkaközzetítés tehát elemi közigazga-

tási feladatot, mely egészen oldando' meg.

Hogy ebből a feladatból mennyit akar maga az állam megvalósítani és mennyit a társadalomra és az egyesekre bízni, az nemxetenként változik.

A legkezdetlegesebb fokot-e tekintetben a cári Oroszország mutatta, melyben a munkaközvetítés a községek, tartományok feladatának tekintett és abból az állam nem vette ki a részét.

Már fejlettebb az u. n. szubvenció's rendszer, mely abban áll,

hogy az állam a körsegeket, tartományokat és közérdekű egyesületeket, amennyiben azok munkaközvetítéssel foglalkoznak anyagi támogatásban részesíti. Ez a rendszer honosodott meg a skandináv államokban és Svájcban.

Harmadik fejlődési fok az, midőn az állam egyenesen kötelezi a körsegeket munkaközvetítő intézetek felállítására, ennek terheiből egyszersmind magára vállalván bizonyos hányadot, mint azt nálunk az 1916. évi XVI. t. c. alapján kiverett rendszerből láthat-

juk, melynek egyik alakja az a Csehországban, Németországban és Egyesült Államban elfogadott rendszer, hogy a helyi munkakörvetítő hivatalokat is maga az állam szervezi.

A fejlődés csúcspontja pedig az, midőn az állam egy egységes, az egész országra kiterjedő munkakörvetítő hálózatot teremti, mely tehát a legalsó tagozattól a legfelsőig állami, de egyszersmind kizárólagos is, mely mellett üzletszerű munkakörvetítők vagy jótékony intézetek ily célú

szervezetei nem működhetnek.

Ért a rendszert valósította meg Anglia és e felé mutatott hatalmas léptekkel közeledést az a törvényjavaslat, melyet 1926. ban a munkaügyi és népjóléti miniszter hazánkban a munkahány esetére való hirtosítás tárgyában nyújtott be és amely az állami munkaköszvetítés szempontjából is jelentős intézkedéseket tartalmazott. Sajnos e javaslatot az érdekeltek ellentétes felfogása folytán vissza kellett a miniszternek vonnia.

Visszatérve azonban oda, ahon-
nan kiindultunk, - ha külön-
böző formákat és fejlődési foko-
kat is mutat a munkakörveti-
tés hatósági szervezése az egyes
államokban, még sincs között-
tük egy olyan sem, mely kizáró-
lag egy termelési ágra, pl. csak
a mezőgazdaságra, csak az ipar-
ra vonatkozólag szervezte volna azt.

Hazánk már igen sokszor há-
rárt vallotta annak, ha külföldi
példa után indult, nem helyes
tehát valamit, csak azért, mert
külföldön az a rendszer, erőszak-

kal ugyanolyan formában megvalósítani nálunk is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ha hasznosat tanulhatunk, azt ne vegyük át a külföldtől.

Hogy pedig a munkaközevetítés egységes szervezése állami, nemzeti érdek, azt már fentebb kimutattuk.

Am az egységes szervezés a munkásságnak is érdeke.

Találván jegyzi meg idevonatkozóan Terenci: „A munkásoknak szükségletei akár az iparban, akár a mezőgazdaság-

ban nyilvánvaló módon azt kívánják, hogy azt a legfontosabb jogot, amelyet a modern fejlődés számukra biztosított, t. i. a szabad költözködés jogát a lehető legfüggetlenebbül vehessék igénybe életviszonyaik javítása végett. A modern munkaköszvetítési szervezet ezen érdekeknek leginkább akkor felel meg, ha a szervezet egyszerű, mert ez módot nyújt arra, hogy mindig a legmegfelelőbb munkaalkalmat vehessék igénybe.*

* Terenexi: 8. lap.

Kétségtelen, hogy az erősen sze-
zonjellegű mezőgazdasági munkák
egész évre a mezőgazdasági mun-
kásoknak nem adhatnak foglalat-
korást, azok igen nagy része tehát -
különösen a tél folyamán az ipar-
ban igyekszik elhelyezkedést találni.

Hogy azután az egyik termelé-
si ágból a másikba való átörönlés,
majd a visszatérés két különálló és
egymással semmi összeköttetésben nem
levő, vagy pedig egy egységes és az or-
szágos munkapiac minden részét
áttekinthető szervezet révén bonyo-
lítható-e le megfelelőbben, ez úgy

véljük nem szorul bővebb megvitatásra.

Nézzük végül a dolgot a munkaadók szempontjából. Hogy az ipari és kereskedelmi élet a munkaadók szempontjából is csak nyerne az egységes munkakörvetítési rendszerrel, az következik abból, hogy ha a munkakörvetítés egységesse lenne, úgy annak hálózata feltétlenül igen nagy mértékben kiterjesztetnék, tehát oly nagyobb körsegekben is állítanának fel munkakörvetítőket, ahol eddig nem voltak. Ennek jelentőségét kü-

lönösen akkor mérlegelhetjük, ha
számba vesszük, hogy a falusi
lakosság igen nagy része a mun-
kaköszvetítés szervezetlensége foly-
tán nem az iparba igyekszik
átcsoportosulni, hanem kívándo-
rol. Fávol legyen tölünk azt ál-
lítani, hogy a munkaköszvetítés-
hárdánkban való egységes szervezé-
se egyszerűben megszüntetné a ki-
vándorlást, de az elvitathatat-
lan tény, hogy ha az ipari és
mezőgardasági munkaköszveti-
tés egységes elvek szerint való mű-
köölése biztosíthatnék, úgy a kíván-

dorlás lényegesen csökkenni.

Vizsgáljuk a továbbiakban a kérdést speciálisan a mexögardasági termelés érdekei szempontjából.

E tekintetben Mayer Károlynak „A mexögardasági munkásközüvetítés” című tanulmánya igen alaposan és mélyenjáróan ismerteteti a helyzetet.

Habár munkájának végkövetkeztetésével, mely a meglévő szervezet fenntartását helyesli, nem értünk egyet, de annál inkább egyetértünk vele abban, hogy a mexögardasági - munkásközü-

vetítés gyakorlati kivitelezésben több tekintetben több tekintetben kifogás alá esik.*

Az 1898. évi II. t. c. 77. §-a alapján kiadott 11.180./1898. évi földművelésügyi miniszteri rendelet tagadhatatlanul helyes alapgondolatból indult ki, midőn egy hármas (helyi-, törvényhatósági- és országos-) tagozatu intézményt óhajtott teremteni, de elvétette a dolgot annak, hogy ezt az egész apparátust az általános közigazgatás szervezetébe illesztette bele.

* Mayer: i. o. m. 114. o.

Hogy ez miért hiba, arra a
következőben térünk rá.

A szervezetnek a rendeltetés
által contemplant célja az
lett volna, hogy a helyileg,
illetve törvényhatóságilag
ki nem elégíthető munkake-
rletekről és munkakínála-
tokról jelentéseket tegyen a „föld-
művelésügyi miniszterium mun-
kakörvetítési osztálya” címen
működő országos központnak,
amelynek az országos kiegyen-
lítés a feladata.

Tényleg azonban a köz-

ségeknek legkisebb része végez
állandó munkát e téren, a
törvényhatóságok és az orszá-
gos munkaközüvetítő is in-
kább csak az arató szekon-
munkaközüvetítő biztosítása vé-
gett lépnek akcióba.

Mi ennek a lanyha mű-
ködésnek az oka? Kétségtelen-
nül az, hogy az általános
közigazgatási szervek felada-
ta a rendelet értelmében a
munkaközüvetítés ellátása is.

Pedig, aki ezzel a kérdéssel
kissé behatóbban foglalko-

xik, annak ná kell jönnie, hogy ehhez a munkához egész ember és emellett szakemberen képzett ember kell.

Ez az intézmény alapvető hibája és működése kifogásolhatóságának legfőbb oka.

Második hibája az intézménynek az, hogy nem felel meg az általánosság követelményének, tehát annak, hogy minden érdekelt számára igénybe vehető legyen.*

Az intézmény kizárólag szellemi munkások, arató-munkások

* V. ö.: Terenci: id. m. 12. l.

körvetítését célokra. Pedig ezeken kívül mily sok kategóriája van még a mezőgazdasági munkásoknak! Hogy csak néhányat említsünk: itt vannak a cselédek, kertiészek, vincellérek, kocsisok stb.! Elég arra utalni, hogy Magyarországon több száz ezer gazdasági cseléd van, akik mind a munkakeresésnek primitív módjain jutnak ma munkához, egyéni átányjával, emberpiacokon vagy ügynöki rendszer útján, sőtval azon módon,

melynek beküzdése éppen a szervezett, mégpedig a hatóságilag szervezett munkakörvetítésnek legfontosabb feladata.

Maga Mayer Károly, aki az intérmény szervezetét fenn akarja tartani, elismeri: „a gazdasági munkakörvetítési szervezet foglalkozik ugyan az arató és cseplőmunkásokon kívül kúbos-, föld-, érdőmunkások körvetítésével is, de egyáltalán nem képezi feladatát a szervezetnek a gazdasági családok, dohánykertesek,

kertészek, vincellérek közvetítése,
holott nem kétséges, hogy a
munkások közvetítés ily irányu
kiterjesztése indokolt és sükk-
séges volna. * *

Terenci ast is ellenneveti
az intérményt pártolóknak,
hogy az intéxmény nem felel
meg a pártatlanság köve-
telményének sem, mert nem
működik nyilvánosan és így
nem teszi lehetővé a munka-
keresők számára a munka-
adó szabad megválasztását,
másrészt nincs számára pari-

* Mayer: id. m. 114. o.

adásos választmány sem szervezve,
melyben úgy a munkások, mint
a munkaadók érdekeinek kép-
viselői "Ellenőrző" tevékenységet fejt-
hetnének ki.*

E tekintetben nem oszt határolt
Terenci felfogását, mert, hogy
az ilyen paritásos választmány nem
lehet életképes, - azt az ipari munka-
közvetítők mellett szervezett ily pari-
tásos munkaközvetítő-választmányok
csődje igazolta, melyek radikális
munkáspárt teljesen a maga céljaira
akart kisajátítani s mint hogy ez
nem sikerült, a választmányból

*Terenci: 14. l.

viszavonult és így a választmány
munka-érdekképviselet nélkül ma-
radt.

A mérőgardasági munka-
körvetítésnek végül nagy hibája-
és ex akkor is hiba volna, ha a
szervet a rendelet szerint előírt
módon működne, hogy t. i.
nem ingyenes. A munkásnak
a munkaalkalmakra vonat-
kozó felvilágosításért, mely
a rendelet szerint írásban tör-
ténik, fizetnie kell. Ferenczi
ezt csak „apró szépséghibá-
nak” nevezi, e tekintetben

azonban nem oszthatjuk nézetét.

A munkaközvetítés csak úgy lehet eredményes, ha a munkaközvetítő szerekhez bizalommal fordulnak a felek. Ez a bizalom feltétlenül sokkal nagyobb, ha a munkástömegek előtt az ingyenes közvetítés folytán teljesen világos, hogy az állam szociális gondoskodása veszi őket pártfogásba, nem pedig üzleti alapon történik a közvetítés. A hatóságok iránt egyébként is bizalmatlansággal viseltető munkástöme-

gek, akiknek lelki világában a
lelkiismeretlenségükben határt
nem ismerő szélő baloldali iz-
gatók csak fokozták ezt az
animozitást) - vajjon hogy
nyerhetők meg a szakszerve-
té, befelcsigázás eszközeül szol-
gáló munkaközvetítőktől a
hatósági munkaközvetítők
számára, ha a hatósági mun-
kaközvetítők csak ellátással-
tátás fejében hajlandók ne-
kik ehhez kedőre közeledni-
ségeit nyújtani? . . .
Ezért sem szabadna

a diárok fejében való közvetítés rendszerét fenntartani, mert akkor nincs megindokolva kélden, hogy miért tiltalmas az iparosú, pénzért való munkaközvetítés?

A kormány a már meglevő iparosú munkaközvetítő intézeteket is megszüntetni törekszik, új ilyen intézet létesítésére engedélyt nem ad.

Ugyanakkor azonban a meggondolási munkás közvetítőnek sem szabad meghagyni ezt az üzleti jellegét. Már

az ipari munkakövetítésről
szólt 1916. évi XV. t. c. - nek a
3. §-ban lefektetett sarkala-
tos alapelve a munkakö-
vetítés ingyenessége.

Kérdés ezek után, hogy
miben rejlik a szervezetnek
a működésére képtelensége?

Az addig általunk felsorolt
hiányok még nem vonják ma-
guk után azt a követke-
zést szükségkéren, hogy
a szervezet ne legyen ké-
pes egyáltalán funkcionál-
ni, még ezek mellett nem

kellene az egész szervezet ki-
cserélni és újjal felváltani.

Az ok, amiért mi nem
csak a már felcsúszó hiányok-
nak megszüntetését, de az egész
szervezet felonlatását és a mun-
kakörvetítés egységesítését tar-
tanánk helyénvalónak, az,
hogy az első pillanatra tet-
tetős alapgondolat, hogy t. i.
a munkakörvetítés az ál-
talanos közigazgatásba le-
gyen beépítve - önmagában
véve helytelen. A munka-
val tölterhelt közigarga-

tási nervektől nem lehet elvárni, hogy ezzel a kérdéssel oly behatóan foglalkozzanak, mint azt a tárgy fontossága megkövetelné.

Ézen kellene tehát egy alapos reformnak segítenie.

Elképzeltetlenség azok a hatá-
nyok, amelyek a munkaköz-
vetítés jelenlegi állapota mel-
lett az ország közegészsé-
gét érik. Névezetesen a mai
nervexet mellett még a keres-
munkások megszerezéséről is
elmondható, hogy az épen nem

egyöntetűen történik a határági
szervezet után, hanem részben
ennek ~~Sibériai~~ ~~szinte~~ ~~hadiszerve-~~
zetellenesége folytán még ma is
tulnyomóan vad munkakeresés
és nagy pedig ügynökök, gar-
dárégi tisztviselők kiküldése,
vagy az ügynevezett aratógar-
dák (bandaverek) után tör-
ténik, akik évek hosszú során
át látnak el bizonyos gar-
dákat időnkénti munkások-
kal. Általában annyira rend-
szertelen nálunk az orvós-
gon belül való vándorlás és

kivándorlás, hogy vannak területek ahol nagy munka-
felesleg van és mégis idegen mun-
kásokat alkalmaznak ott
és megfordítva.

Ezek mind beédes példái
a mai kervezet tarthatatlan-
ságának és annak, hogy
egyáltalán nem helytálló
azok az érvek, melyekkel
az egységes munkakövetítés
ellenzői azt igyekeznek bi-
raszgatni, hogy a kereső-
gazdaság munkapiacának
oly különleges természete

van, hogy különleges, nagyvívű
munkaörvetítőre van szüksége.

Ezek az érvelők attól tartá-
nak, hogy ha az egyesítés meg-
történne, akkor ~~a~~ a mezőgas-
dasági munkabérek emelkedé-
sét vonná maga után. Pedig
a jelenlegi rendszer megváltozá-
sát ~~is~~ a munkaadóknak is érdeke,
mert a mai állapot gyakran meg-
akadályozza azt a természetes
folyamatot, mely a magasabb
munkabérekkel az egyes vidé-
kek lakosságának ott tartá-
sára, illetve a termelés fokozá-
sára.

sára is alkalmas volna, meg-
gátolja továbbá azt, hogy a job-
ban fizetett munka olcsóbb ter-
melést biztosítson, mert ez az,
amit a merőgazdaságban
sem lehet eléggé hangsúlyo-
zni, hogy nem a magas mun-
kabér a drágaság előidézője,
hanem az a magas mun-
kabér, amelyet esetleg oly
munkások kapnak, akik-
nek fizikai és értelmi-
alapota nem olyan, hogy an-
nak megfelelő teljesítményt
nyújtsanak.

Minderek alapján - össze
foglalta az elmondottakat -
kétségtelennek látszik kerény
véleményünk kerint az, hogy
ugy a harai, mint a külföl-
di tapasztalatok bizonyítják,
hogy nem csak az államnak
és a munkásoknak, de ma-
guknak a mezőgazdasági ter-
melőknek is leginkább a va-
lamennyi foglalkozási ágat
felöllelő, egységes hatósági
munkakörvetítő kerületet
szolgálja az érdekeit.

Az 1898. évi II. t. c. alapján

és 1909. évi december hó 28.-án kibocsátott kormányrendeletén nyugvó mérőgardaügyi hatósági munkaköszvetítés még akkor is, ha nem csak papíron léteznék, nem felelne meg a modern, közhasznú munkaköszvetítő egyetlen követelményének sem.

Bizonyt az 1916. évi XVI. t. c. alapján az ipar, kereskedelem és bányáknak céljait szolgáló munkaköszvetítés szervezete e követelményeknek bármiféle, de azt kellő anyaga-

gi orszárok híján, tekintettel
 az ország káros körképének
 és vidékének tulajdonán
 mezőgazdasági jellegére, meg-
 felelő káros károsító inté-
 zet létesítésével kellően
 sűrű hálózattá kiépíteni csak
 akkor lehetne, ha abba a me-
 zőgazdasági munkások is bevonat-
 nának, annak szervezetébe tartoznának.

A munkakörvetítés nagy socia-
 lis fontosságára tekintettel, úgy
 véljük, mihamarabb megoldja tör-
 vényhozásunk ezt a néven vajdó
 közigazgatási-jogi problémát!

DESREGISTRATIE VAN
13464 1953
Gereguleerd bedrijf